

.....

Όταν, λοιπόν, κανείς καλῆται νά ὁμιλήσῃ διά Παιδείαν, διά Σχολήν, διά Φυτώριον Γραμμάτων, διά Διδάσκαλον, διά Παιδαγωγόν, διά Σχολάρχην, καί μάλιστα διά τήν τροφόν ταύτην Ἱεράν Θεολογικήν Σχολήν τῆς Χάλκης, τήν θεοπρεπῶς γαλουχήσασαν ἑκατοντάδας μακαρίων Πατριαρχῶν, σεπτῶν Ἱεραρχῶν, ἀξίων λευϊτῶν τῆς Χάριτος καί σοφῶν μυστῶν τῆς ἱερᾶς θεολογικῆς ἐπιστήμης· νά ὁμιλήσῃ καί διά τόν τελευταῖον Σχολάρχην της, τόν θεοτερπῆ καί ἀνθρωποτερπῆ μακαριστόν Μητροπολίτην Σταυρουπόλεως Μάξιμον, τόν λογισάμενον «τρυφήν τήν ἐγκράτειαν», «εὐδοξίαν τήν μετριότητα», τόν «πικραίνοντα τήν αἴσθησιν ἐγκρατείας πόνοις... ὑπομονῇ τε πειρασμῶν καί καρτερίᾳ περιστάσεων»¹, καταλαμβάνεται ἀσφαλῶς ὑπό δέους καί φόβου ἐνώπιον τοῦ ἀποκαλυπτομένου μυστηρίου τῆς διδασκαλίας ἐν τῇ ἡμετέρα ταύτῃ Σχολῇ τῶν θεολογικῶν γραμμάτων, εἰς τά ὅποια ἐμυσταγωγήθησαν γενεαί γενεῶν καί μετεποίησαν τήν διδαχήν εἰς «ὁδόν ζωῆς ἀμετρεπτί»², διηκόνησαν τήν Μητέρα Ἐκκλησίαν, τό Γένος, σύνολον τήν Ὁρθοδοξίαν, καί ἐφώτισαν τόν νεφελώδη ἐνίοτε -διά νά μή λεχθῇ σχεδόν πάντοτε- ὀρίζοντα τῶν καθ' ἡμᾶς ἐνταῦθα, διά τοῦ Φωτός τοῦ Ἀληθινοῦ, τοῦ φωτίζοντος πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τόν κόσμον³, κατὰ τό θεῖον ρῆμα, τό γεγονός, «ἐγώ εἰμι τό φῶς τοῦ κόσμου»⁴, τό μένον εἰς τόν αἰῶνα.

Ὑπό δέους καί δειλίας ἐνώπιον τοῦ γνόφου τοῦ μυστηρίου τῆς Σχολῆς μας καί τοῦ τελευταίου Σχολάρχου της, τοῦ Σταυρουπόλεως Μαξίμου Ρεπανέλλη, καταλαμβανομένη καί ἡ ταπεινότης μου, θά καταβάλῃ πενιχράν προσπάθειαν νά λαλήσῃ λόγον ἀτελῆ, βιωματικόν ὅμως, ὡς ἀξιωθεῖσα νά φοιτήσῃ ἐπὶ τετραετίαν ὅλην ἐν τῷ Λυκειακῷ Τμήματι καί ἐν τῷ Α' ἔτει Θεολογίας τῆς Σχολῆς.

Πρός τοῦτο ἐπέλεξα τό τόσον περιεκτικόν χωρίον τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου περί Παιδείας, καί μάλιστα θεολογικῆς-πνευματικῆς ἀξίας, ἀκαταλήπτου ἐν πολλοῖς, καθότι πρόκειται περί **Θεο-Λογίας**, καί περί Παιδαγωγοῦ, ὁ ὅποιος «οὐκ ἐναντιοῦται τῷ διδασκάλῳ, ἀλλά καί συμπράττει πάσης κακίας ἀπαλλάττων τούς νέους καί μετά πάσης σχολῆς τά μαθήματα παρά τοῦ διδασκάλου δέχεσθαι παρασκευάζων»⁵.

Χρέος ἀγάπης καί εὐαισθησίας εὐθύνης τόσον διά τόν χῶρον τοῦ τεμένους τούτου τῶν Γραμμάτων, τοῦ ὁποίου ἕκαστος λίθος καί χῶρος μαρτυρεῖ καί ἀναβλύζει ζωὴν καί φῶς καί καλεῖ πάντας, ζῶντας καί ἀναπαυομένους ἐν τοῖς οὐρανίοις θαλάμοις: «δεῦτε λάβετε φῶς ἐκ τοῦ

¹ Ἀσματική Ἀκολουθία Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ.

² Ἀσματική Ἀκολουθία Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ.

³ Πρβλ. Ἰωάν. 1:9.

⁴ Ἰωάν. 8:12.

⁵ Ἱ. Χρυσόστομος, «In Epistulam ad Galatas Commentarius». P.G. 61,656.

άνεσπέρου φωτός»⁶. ὅσον καί διά τόν μαρτυρικόν, ἅς ἐπιτραπῇ ἡ ἔκφρασις, τελευταῖον καί ἀνεπανάληπτον Σχολάρχην της, τόν διαδεχθέντα ἱεράς μορφάς: ὡς τῶν Σταυρουπόλεως Κωνσταντίνου Τυπάλδου, Σερρῶν Ἀποστόλου Χριστοδούλου τοῦ Ἰμβρίου, Φιλαδελφείας Αἰμιλιανοῦ καί, τέλος, Ἰκονίου Ἰακώβου· χρέος ἀγάπης καί εὐαισθησία εὐθύνης, λοιπόν, κινοῦν τόν νοῦν καί τήν γραφίδα τοῦ ὁμιλοῦντος.

Θά προσπαθῇσω, κατά ταῦτα, πενιχρῶς καί ἀτελῶς, νά ἀποκαλύψω τό καθάρων ἐκμαγεῖον τῆς διελεύσεως ἐκ τῆς Σχολῆς μας καί τῶν ἱστορικῶν πατημάτων τοῦ Σχολάρχου μας, ὁ ὁποῖος -ὁμιλῶ βιωματικά- ἐνεσάρκωσε τό ἀνωτέρω ἀπόφθεγμα τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου περί Παιδείας καί Παιδαγωγοῦ-Διδασκάλου.

Τά τῆς βιοτῆς τοῦ μακαριστοῦ Σχολάρχου εἶναι εἰς τούς περισσοτέρους γνωστά. Γεννηθεῖς ἐν Λέσβῳ, μετόκησεν εἰς τήν Πόλιν καί ἐφοίτησεν ἀργότερον ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ ταύτῃ. Μετά τό πέρας τῶν ἐν αὐτῇ σπουδῶν του, χειροτονηθεῖς διάκονος, ἀπεστάλη εἰς Λουβαίν διά εὐρυτέρας σπουδᾶς καί εἰδίκευσιν εἰς τήν Φιλοσοφίαν. Ἄμα τῇ ἐπανόδῳ του διωρίσθη Καθηγητής Φιλοσοφίας τῆς Τροφoῦ Σχολῆς καί μετὰ τρία ἔτη, τό 1955, Σχολάρχης αὐτῆς, θέσιν τήν ὁποίαν διετήρησε μέχρι τῆς τελευτῆς του, ἐκλεγείς ἐν ἔτει 1961 Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως.

«Ρομφαία αὐτοῦ τήν ψυχὴν διήλθεν»⁷, ὅπως καί ὅλης τῆς Μητρός Ἐκκλησίας, ὅταν τό 1971, λόγω τῆς ἀδίκου ἀποφάσεως τῶν ἐφ' ἡμᾶς τεταγμένων ἀρχῶν, ἀνεστάλη ἡ λειτουργία τοῦ Θεολογικοῦ Τμήματος τῆς Σχολῆς. Ὁ Σχολάρχης μας παρέμεινεν ἐνταῦθα μέχρι τῆς μετοικήσεώς του εἰς τὰς οὐρανίους μονάς τήν δι' ὅλους μας ἀλησμόνητον πρωΐαν τῆς 4ης Ἰανουαρίου 1991· ὅταν ἐν ἡμέραις χαρμοσύναις τοῦ Ἁγίου Δωδεκαημέρου, ἐξῆλθεν οὗτος εἰς συνάντησιν μετὰ τοῦ σαρκί τεχθέντος Χριστοῦ, ὑπέρ τοῦ Ὁποίου καί τῆς Ἐκκλησίας Του ἠνάλωσεν ἑαυτόν.

Ἡ παρουσία του συνέπεσε μέ μίαν ἰδιαιτέραν περίοδον **ἀκμῆς** τῆς Σχολῆς, εἰς τήν ὁποίαν προσέθεσε, ὁμοῦ μετὰ τῶν συναδέλφων του πολιῶν Καθηγητῶν, Μεγάλου Οἰκονόμου Γεωργίου Ἀναστασιάδου, τοῦ μύστου τῆς παραδοσιακῆς λειτουργικῆς ζωῆς καί τάξεως τοῦ Φαναρίου, Ἐμμανουὴλ Φωτιάδου, τοῦ ὀξέος τούτου καλάμου τῆς διδασκαλίας τῆς Ἀπολογητικῆς καί τῆς Συμβολικῆς καί συντάκτου καιρίων Ἐγκυκλίων καί Πατριαρχικῶν Γραμμάτων, καί ἄλλων διδασκάλων, -ὡς τοῦ Ἐφέσου Χρυσοστόμου καί τοῦ πρό ἔτους περίπου κοιμηθέντος πολιοῦ Μητροπολίτου Νικαίας Κωνσταντίνου-, τῶν ὁποίων τά ὀνόματα παραλείπονται λόγω στενότητος χρόνου, -προσέθεσε,

⁶ Ἁγία καί Μεγάλη Κυριακή τοῦ Πάσχα, *Ἡ τελετὴ τῆς Ἀναστάσεως*.

⁷ Λουκ. 2:35.

λέγω, ὁ Σχολάρχης-λιθάριον καὶ βηματισμόν μηνύματος ἀγάπης καὶ ἀνοιγματος ἀληθείας καὶ ζωῆς, διδάξας τοὺς ἱεροσπουδαστάς διδαχὴν Πνεύματος καὶ ἀληθείας καὶ ἐπαιδαγωγήσεν αὐτοὺς ἐν λόγοις ἀλλὰ κυρίως ἐν τῇ πράξει, κατὰ τὸ δοθέν αὐτῷ «μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ»·⁸ ἐδίδαξε τὴν πορείαν πρὸς τὰ κελεύσματα τοῦ «ὅλον συγκροτοῦντος τὸν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας» Παναγίου Πνεύματος. Ἐδίδασκε, δηλαδή, καὶ ἀπεκάλυπτε πρὸς τοὺς ἐφιεμένους τὰς δωρεὰς τοῦ «πάντα χορηγοῦντος Ἁγίου Πνεύματος, βρύνοντος προφητείας, ἱερέας τελειοῦντος, ἀγραμμάτοις σοφίαν διδάσκοντος, ἀλειψὺς θεολόγους ἀναδεικνύοντος»⁹, ἥτοι, «τάς διαιρέσεις τῶν χαρισμάτων, διακονιῶν, ἐνεργημάτων». Προέτρεπε τοὺς ἱεροσπουδαστάς, ἐπικαλούμενος καὶ πάλιν τὸ Παύλειον, ὅτι «ἐκάστῳ δέδοται ἢ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον [...] ὃ μὲν δίδεται λόγος, ἄλλω δέ λόγος σοφίας, ἑτέρῳ δέ πίστις, χαρίσματα ἰαμάτων, ἐνεργήματα δυνάμεων, προφητεία, διακρίσεις πνευμάτων, γένη γλωσσῶν, ἐρμηνεῖα γλωσσῶν»¹⁰. Ἀρτύων τὴν διδαχὴν διὰ τοῦ φιλοσοφικοῦ λόγου, ἐμνημόνευε Ἡράκλειτον τὸν Ἐφέσιον, διδάσκοντα ὅτι «τά πάντα ρεῖ καὶ οὐδὲν διαμένει»¹¹ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν, εἰ μὴ μόνον μένει «τὸ ρῆμα τοῦ Κυρίου, τὸ γεγονός», τὸ ρῆμα τοῦ τὰ πάντα ἐνεργοῦντος ἑνός καὶ τοῦ αὐτοῦ Παναγίου Πνεύματος, τοῦ διαιροῦντος «ἐκάστῳ καθὼς βούλεται»¹².

Διὰ τῆς περιουσιότητος ἐμπύρου διδαχῆς ταύτης, τοῦ κράματος φιλοσοφίας καὶ θεολογίας, προσεπάθει ὁ Διδάσκαλος νὰ μυσταγωγῇ τοὺς ἀκροατάς του εἰς τὸ Θεανθρώπινον δόγμα, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός εἶναι Θεός καὶ ἄνθρωπος. Κατ' ἐπέκτασιν δέ καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ μόνου τοῦ διαλογικοῦ λόγου μετὰ τῶν δύο ἐτέρων προσώπων τῆς Παναγίας Τριάδος πλασθεὶς ἄνθρωπος «κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν»¹³, ἥτοι τοῦ Πλαστοουργοῦ Θεοῦ¹⁴.

Καὶ προσέθετεν ὁ Σχολάρχης, συνεχίζων ἐπὶ τῆς γραμμῆς τοῦ Γέροντος Μελίτωνος ὅτι, ὅπως τὰ τρία Πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἔχουν κεχωρισμένα ιδιώματα καὶ ιδιότητες, ὅμως εἰς Αὐτὰ «μία ἐστὶν ἡ θεότης, ἐν τῷ κράτος, μία ἐξουσία, μία βασιλεία»¹⁵, ὡς ἀπεικονίζονται καὶ ἐν τῇ Ἱερᾷ Εἰκόνι τοῦ Τέμπλου

⁸ Ἐφ. 4:7.

⁹ Ἐσπέριον Κυριακῆς τῆς Πεντηκοστῆς.

¹⁰ Α' Κορ. 12:7-10.

¹¹ Πρβλ. Πλάτων, *Κρατύλος*, 402a: «Λέγει που Ἡράκλειτος ὅτι πάντα χωρεῖ καὶ οὐδὲν μένει, καὶ ποταμοῦ ῥοῇ ἀπεικάζων τὰ ὄντα λέγει ὡς δις ἐς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης».

¹² Α' Κορ. 12:4-11. Πρβλ. ἰδιοχείρους σημειώσεις διδασκαλίας ἀειμν. Σχολάρχου Μαξίμου πρὸς ἱεροσπουδαστάς τοῦ Γ' ἔτους Θεολογικοῦ Τμήματος.

¹³ Γεν. 1:26.

¹⁴ «Μία Ἐξήγησις». Ἐν τῷ Τόμῳ *Χαλκηδόνια, Μνήμη Μελίτωνος Χατζῆ*, σσ. 11-13.

¹⁵ Θηκαρᾶς [Μοναχός], *Λόγοι περὶ πίστεως*, Β. Ἅγιον Ὅρος: Ἱερᾷ Μονῇ Παντοκράτορος, 2008, σ.42.

τοῦ Καθολικοῦ τῆς Ἱερᾶς αὐτῆς Μονῆς μας, ἔτσι καί εἰς ἕκαστον θνητόν ἄνθρωπον δίδονται διάφορα χαρίσματα, ὑπό τοῦ ἐνεργοῦντος ἐνί ἑκάστῳ ἄνθρωπῳ τά πάντα, τά καλά καί τά περιττά, ἥτοι λογισμούς καί ἐννοίας καί πειρασμούς καί θλίψεις καί μή ἄρμοζούσας ἐνεργείας, ὡς σάρκα φοροῦντι καί τόν κόσμον οἰκοῦντι¹⁶. καί κυρίως δωρεάς φανεράς καί ἀφανεῖς, τάς ὁποίας ψηλαφῶμεν ἀλλά συγχρόνως ἀγνοοῦμεν, ὡς ἔχοντες ψυχὴν ἀθάνατον, ἡμαυρωμένην ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι διὰ τῶν προσμαρτούντων τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει παθῶν, ἀγνὴν δέ καί ἄσπilon καί ἀμίαντον καί ἄμωμον ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, βεβαίως κατὰ τά ἔργα καί κατὰ τὴν δικαιοσύνην ἑκάστου¹⁷ καί τὴν κρίσιν τοῦ καί πάλιν μέλλοντος ἔρχεσθαι κρίναι ζῶντας καί τοὺς ἀπὸ αἰῶνος νεκρούς.

Διήνθιζε δέ τόν λόγον ὁ Σχολάρχης μας ἐπικαλούμενος τό «οἰκεῖον καί ἀψευδές κριτήριον» τοῦ καθενός, τὴν συνείδησιν¹⁸, πρὸς τὴν ὁποίαν συνείδησιν ἔρχεται ἐν διαλόγῳ ὁ θνητός ἄνθρωπος, διαλεγόμενος μέ τά ἐσώτατα τοῦ θνητοῦ εἶναι τοῦ καί ἐν τῇ μελλούσῃ κρίσει μετὰ τοῦ «ἐρευνῶντος καρδίας καί νεφρούς»¹⁹ καί γνωρίζοντος διαλογισμούς, σκέψεις καί ἄρρητα καί ἀνέκφραστα, Κυρίου τοῦ ἐλέους καί τῶν οἰκτιρμῶν καί πάσης παρακλήσεως²⁰. ἐστιάζων ὁ Σχολάρχης τὴν διδασχὴν εἰς τό ἔλεος καί τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Κυρίου καί εἰς τὴν διὰ τοῦ Παρακλήτου Πνεύματος παράκλησιν καί ἀνάπαυσιν τῶν καρδιῶν καί τῶν ψυχῶν τῶν ἀνθρώπων. Σχεδόν πάντοτε συνεδύαζε ὁ Σχολάρχης τὴν Ὁρθόδοξον Χριστιανικὴν διδασχὴν μέ τόν σπερματικόν φιλοσοφικόν λόγον, ὡς προπομπόν εἰς τὴν φανέρωσιν τοῦ «**μυστηρίου τοῦ Θεοῦ**», ὡς ἀποκαλύπτεται θεοπρεπῶς ἐν τῇ φρικτῇ Ἀποκαλύψει τοῦ Θεολόγου Ἰωάννου, διακηρύττοντος διὰ τοῦ «καταβαίνοντος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἰσχυροῦ ἐβδόμου Ἀγγέλου, τοῦ περιβεβλημένου νεφέλην», καί «σαλπίζοντος· καί ἐγένοντο φωναὶ μεγάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαι· ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου, τοῦ Κυρίου ἡμῶν καί τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, καί βασιλεύσει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων»²¹.

Καθὼς ταξινομῶ εἰς τὴν μνήμην μου γεγονότα, ἀναμνήσεις, δράσεις καί ἀντιδράσεις, συνειδητοποιῶ ὅτι δέν ἐπιχειρῶ ἀσφαλῶς μιὰ ἀπλὴ ἱστορικὴ παρουσίασι ἐνώπιόν Σας, Παναγιώτατε, Πατέρες καί Ἀδελφοί, ἀλλὰ τὴν κατάθεσιν εἰς τό **θησαυροφυλάκιον** τῆς Μητρός Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, τῆς Ἐκκλησίας τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, Δυνάμεως καί Εἰρήνης, μιᾶς

¹⁶ «Εὐχή συγχωρητικὴ ἐπὶ τοὺς μέλλοντας μεταλαβεῖν».

¹⁷ Πρβλ. Ψαλμ. 61 (62):13, «καὶ σοῦ, Κύριε, τὸ ἔλεος, ὅτι σὺ ἀποδώσεις ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ».

¹⁸ Γρηγόριος Ναζιανζηνός, «Λόγος ΙΣΤ΄, Εἰς τὸν πατέρα σιωπῶντα διὰ τὴν πληγὴν τῆς χαλά-ζης», P.G. 35,941A.

¹⁹ Ψαλμ. 7:10.

²⁰ Β΄ Κορ. 1:3.

²¹ Αποκ. 10-11.

μαρτυρίας περί τῆς τροφοῦ ταύτης Σχολῆς καί τῆς ἱερᾶς Μορφῆς τοῦ τελευταίου Σχολάρχου της.

Καί διά μέν τήν ἱστορίαν καί τήν ὑπερεκατονταετῇ προσφοράν της (ἐκατόν εἴκοσι καί ἐπτά ἐτῶν ἀκριβέστερον) θά ὁμιλήσουν ἄλλοι ἐκλεκτοί ὁμιληταί τῆς παρούσης Διημερίδος. Διά τήν Σχολήν μας αὐτήν, ἡ ὁποία ἐπί πεντήκοντα ἔτη καρτερεῖ δικαιοσύνην καί ἀνάστασιν.

Θά περιορισθῶ μόνον εἰς προσωπικήν βιωματικήν, κατά τό δυνατόν, περιγραφὴν τῆς **Μορφῆς** τοῦ Σταυρουπόλεως Μαξίμου, ὅπως τόν ἔζησα κατὰ τήν τετραετῇ μου φοίτησιν (τριετῇ Λυκειακὴν καί ἐτήσιον εἰς τό Α΄ ἔτος τοῦ Θεολογικοῦ Τμήματος) εἰς τήν γεραράν Χαλκίτιδα Σχολήν τοῦ Λόφου τῆς Ἑλπίδος.

Πρόκειται περί μιᾶς προσωπικότητος διαφανοῦς κρυστάλλου ὀλοκαθάρου ἤχου, μιᾶς ζώσης ἀγιογραφίας -ἃς ἐπιτραπῇ καί πάλιν ἡ ἀνθρωπόμορφος παρομοίωσις- ἐκφραζούσης τήν ἀνησυχίαν τοῦ **Ἱεράρχου**, τοῦ **Διδασκάλου**, τοῦ **Παιδαγωγοῦ**, τοῦ **Ἀνθρώπου**, τοῦ **Σχολάρχου**.

Ἐν τῇ ἐπιγείῳ ζωῇ του ὁ μακαριστός Σταυρουπόλεως Μάξιμος οὐδέποτε ἐκινήθη ὡς ὀραματιστὴς ἀνθρωπίνων ἐπιδόσεων, μήτε ὡς τυπικός εὐστροφος ἀξιώματοῦχος. Ὁ σαρκωθείς, σταυρωθείς καί ἀναστάς Λόγος τοῦ Θεοῦ ἦτο τό Πρόσωπον τῆς ὑπερτάτης ἀγάπης τοῦ Σχολάρχου μας, τοῦ «ὀρθρίσαντος πρὸς τήν Σοφίαν Κυρίου καί ἐραστοῦ γενομένου τοῦ κάλλους αὐτῆς»²².

Ἡ ψηλάφησις τῶν μυστικῶν πτυχῶν καί τῶν ἀγιοπατερικῶν διαστάσεων, συνδυαζομένων πρὸς τήν φιλοσοφικὴν ἀναζήτησιν, τῆς μορφῆς τοῦ Σχολάρχου προκαλεῖ **δέος**. Αἰσθάνεται κανεὶς ὅτι εἰσχωρεῖ εἰς τὰ ἄδυτα, τὰ ἄδηλα καί τὰ κρύφια τῆς Σχολῆς μας καί τοῦ Ἱεροῦ Θυσιαστηρίου, εἰς μίαν Εὐχαριστιακὴν τελετουργίαν. Ἐνός ἀδόλου καί ἀτέρμονος διαλόγου ἀγάπης μέ τόν Κύριον καί Θεόν του, καί μιᾶς διακριτικῆς προσφορᾶς διακονίας πρὸς τὰ ἱερά καί τὰ ὀσιά μας: τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, τῆς κιβωτοῦ τοῦ Γένους καί ἡγέτιδος τῆς Ὁρθοδοξίας, καί τῆς κλεινῆς ταύτης Θεολογικῆς Σχολῆς, τῆς ὁποίας ἐπὶ ἡμισυ αἰῶνος περίπου ὑπῆρξε «στῦλος καί ἐδραῖωμα»²³ καί ἐν γένει πρὸς τόν λαόν τοῦ Θεοῦ, τήν ἐδῶ πονεμένην καί ταλαίπωρον Ὁμογένειάν μας καί εὐρύτερον· ἰδιαιτέρως ὅμως πρὸς τόν ἀγέραστον Ἄθωνα, τό ἐντρύφημα καί τήν ζωὴν του, εἰς τόν ὅποιον μετέβαινεν εἴτε ὡς Πρόεδρος Πατριαρχικῶν Ἐξαρχιῶν, πρὸς μελέτην καί διευθέτησιν ἀπασχολουσῶν κατὰ καιροὺς τόν Ἱερόν Τόπον ὑποθέσεων, εἴτε ὡς ἀπλοῦς προσκυνητῆς τοῦ Περιβολίου τῆς Παναγίας, ὑμῶν πρωτίστως «τὴν κοσμοχαρμόσυνον Κόρην, τήν ἐν μάχαις ἄγρυπνον προστάτιν» τοῦ Γένους τῶν Ὁρθοδόξων²⁴.

²² Σοφ. Σολ. 8:2-4.

²³ Α΄ Τιμ. 3:15.

²⁴ Ἀκροστιχίς Κανόνος Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ πρὸς τήν Θεοτόκον.

Ἦς σημειωθῇ, ὅτι ἡ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σχολάρχου ἐκάστοτε Πατριαρχικὴ Ἐξαρχία ἐπεσκέπτετο προσκυνηματικῶς, πλὴν τῆς ἔδρας τῆς ἐφεστίου τοῦ Ὁρους θαυματουργοῦ Εἰκόνοιο τοῦ «Ἄξιόν Ἑστίν», καὶ πάσας τὰς 19 Ἱεράς Μονάς. Ἦς ὑπομνησθῇ ἀκόμη, ὅτι ἐπεχείρησε νὰ μεταβῇ προσκυνηματικῶς καὶ εἰς τὴν ἐν ἀποκοπῇ ἀπὸ τοῦ σώματος τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τελοῦσαν τότε Ἱεράν Μονὴν τοῦ Ἑσφιγμένου, ἐλθὼν εἰς ἐπικοινωνίαν τὸ ἔτος 1973 (κατὰ τὰς ἐργασίας τῆς τότε ἐπισκεφθείσης τὸ Ἱερόν Τόπον Πατριαρχικῆς Ἐξαρχίας) πρὸς τὸν τότε ἡγούμενον αὐτῆς μακ. Ἀθανάσιον, ζητήσας νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ προσκυνηματικῶς, πρόθεσιν τὴν ὁποίαν ἀπέρριψεν ἡ τότε ἀδελφότης αὐτῆς. Ἐπεσκέπτετο ἀκόμη καὶ Σκήτας καὶ Καλύβας καὶ ταπεινά καταφύγια ἀπλῶν καὶ ὁσίων μοναχῶν τοῦ Ἱεροῦ Τόπου, ἐνισχύων τοὺς «ἀποταξαμένους τὸν κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου»²⁵ πατέρας καὶ ἀσκητάς· κατέθετε δὲ τὴν εὐλάβειαν καὶ τοὺς ἀλαλήτους στεναγμούς τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἰδίου προσωπικῶς ἐνώπιον τῶν σεπτῶν Θεομητορικῶν Εἰκόνων τῆς Πορταϊτίσης, ψελλίζων ἐν εὐλαβείᾳ βαθεῖα τὴν ἀκροστιχίδα τοῦ κανόνος Νεοφύτου τοῦ Ἰβηρίτου, ὄντος «ἐν τῇ μεγαλουπόλει καὶ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων Κωνσταντίνου»: «Δέχου τὸν ὕμνον, ὃν πλέκω Σοι τῇ Κόρῃ»· καὶ ψάλλον διατόρως τὸ ἀπολυτικίον Της: «Τὴν θεῖαν Σοι Εἰκόνα δεδεγμένοι ἐν θαύματι Πυλωρόν καὶ Σκέπην καὶ Προστάτιδα ἔχομεν...»· τῶν θαυματουργῶν εἰκόνων τῆς Γεροντίσης, τῆς Τριχερούσης, τῆς Φοβεράς Προστασίας, τῆς Κουκουζελίσσης, τῆς Βηματαρίσης, τῆς Ὁδηγητρίας, τῆς Παραμυθίας, τῆς Ἑσφαγμένης, τῆς Ἀντιφωνητρίας, τῆς Γαλακτοτροφούσης, τῆς Οἰκονομίσσης, κ.ἄ.· καὶ ὁμιλῶν πρὸς τοὺς πατέρας ζωήρρυτα ρήματα ἀληθείας καὶ θαύματος τοῦ Θεομητορικοῦ Τόπου, ἀλλὰ καὶ τῆς διαχρονικῆς μαρτυρίας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, τελευτῶν σχεδὸν πάντοτε τὸν λόγον διὰ τοῦ ἐμπειρικοῦ βιώματος τῶν Ἀγιορειτῶν: «τὸν Ἱερόν Ἀθωνα καὶ τὴν Κωνσταντινουπολίτιδα Ἐκκλησίαν συνδέει ὑπόγειός τις θαλάσσιος διάδρομος, πού ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ ὠκοδόμησεν, ἵνα εἰς τὸν αἰῶνα ὑμνῆται καὶ παρακαλῇται τόσον ἐδῶ ὅσον καὶ εἰς τὴν Πόλιν ἡ Κυρία Θεοτόκος». Διατηρῶ ἐν τῇ καρδίᾳ μου πολλὰ ἀνεξάλειπτα βιώματα ἐκ τῆς διακονίας μου παρὰ τῇ ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Πατριαρχικῆς Ἐξαρχίας τοῦ ἔτους 1986, ὡς γραμματέως αὐτῆς.

Εἰς τοὺς φοιτήσαντας εἰς τὴν Σχολὴν μας αὐτὴν, εἰς τὴν σημερινὴν καὶ τὴν αὐριανὴν καὶ τὰς ἐπομένας γενεάς, καταθέτω, λοιπόν, τὴν **προσωπικὴν μαρτυρίαν** μου διὰ μίαν μορφήν, ἀνταξίαν τῶν παρελθουσῶν γενεῶν, τὴν ἀλησμόνητον μορφήν τοῦ Σχολάρχου μας Σταυρουπόλεως Μαξίμου, πεποιθὸς ὅτι «ἐραστὴς ἐγένετο τοῦ κάλλους τῆς (Σοφίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς θύραθεν

25[□] *Εὐχολόγιον τὸ Μέγα*, «Ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου καὶ Ἀγγελικοῦ Σχήματος». Πρβλ. Συμεῶν τοῦ Νέου θεολόγου, *Κατηχήσεις καὶ Εὐχαριστίαι, Λόγος Β΄*: «Φύγωμεν οὖν τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν κόσμῳ, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί».

φιλοσοφίας) καί ἐφίλησε (καί ἐδίδαξεν αὐτήν) καί ἐζήτησεν αὐτήν ἐκ νεότητος αὐτοῦ καί ἐζήτησε νύμφην ἀγαγέσθαι αὐτῷ»²⁶.

Ἡ προσπάθειά μου ἀποβλέπει εἰς τό νά μή προσθέσω ἤ νά ἀφαιρέσω τι ἐξ ὧσων ἐμπειρικῶς ἔζησα καθ' ὅλα τά ἔτη τῆς μαθητείας μου, ὡς Δημήτριος Καρᾶς, ἀλλά καί ὡς διάκονος, Ἱερομόναχος καί Ἐπίσκοπος Μελίτων, παρακολουθῶν πολλάκις μακρόθεν αὐτόν. Θά προσπαθήσω νά μή ἀλλοιώσω θετικά ἢ ἀρνητικά τήν **Μορφήν**, ἀλλά νά διαζωγραφήσω ἐν ἀδραῖς γραμμαῖς ἐκ μιᾶς ἀποστάσεως -ὅσης ἀποστάσεως δύναται νά κρατήσῃ ἄνθρωπος τῆς γενιᾶς μας καί τοῦ ἰδίου στίβου- τήν προσωπικότητα καί τήν προσφοράν τοῦ Σχολάρχου μας.

Ἡ προσωπική μου ἐμπειρία με πληροφορεῖ, ὅτι ἡ Σχολαρχία τοῦ Σταυρουπόλεως Μαξίμου ἐν τῷ συνόλῳ καί ἐν ταῖς λεπτομερείαις τῆς ὑπῆρξεν ἓνα **ποίημα**. Μιά ὑμνωδία, ἡ ὁποία προσηνέχθη ὡς θυμίαμα εὐοσμοῦ· καί δέν χρειάζεται τίποτε ἄλλο, παρά μόνον νά ἀγγίξῃ κανεῖς τό θυμίαμα διά νά λάβῃ τήν εὐωδίαν του· ἀρκεῖ νά πλησιάσωμεν τόν Ἀρχιερέα -τόν Θύτην- τόν Σχολάρχην μας, διά νά λάβωμεν τήν χάριν τῆς προσφορᾶς του, τοῦ ἀπολογισμοῦ του: «Ψάρεψα στά λασπόνερα τῆς λίμνης τό φεγγάρι καί στῶν ἀνθρώπων τήν μιζέρια τήν γενναιοδωρία τοῦ Ἀσκητῆ», θά προσέθετα μέ στίχους τοῦ Αὐστραλίας Στυλιανοῦ²⁷.

Τόν Σχολάρχην μας, Σταυρουπόλεως Μάξιμο, θά προσπαθήσω νά παρουσιάσω ἐνώπιόν Σας ὡς **Φαναριώτην Ἱεράρχην**, ὡς **Διδάσκαλον**, ὡς **Παιδαγωγόν**, ὡς **Ἱεουργόν**, ὡς **Ἄνθρωπον**, ὡς **Φιλαγιορεΐτην**, ὡς μαρτυρικήν **Σχολάρχην**.

Ὡς Ἱεράρχης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὁ Σταυρουπόλεως Μάξιμος, ἀπό τοῦ ἔτους 1961 μέχρι τῆς αἰφνιδίου τελευτῆς του, κατεφάνη «Ἐκκλησίας κόσμος, στῦλος καί ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας, στερέωμα τῆς εἰς Χριστόν πίστεως, οἰκείοις ἀσφάλεια, δυσμαχώτατος τοῖς ὑπεναντίοις, φύλαξ πατρώων θεσμῶν, νεωτεροποιΐας ἐχθρός», διά νά χρησιμοποιήσω ἀπόφθεγμα Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου²⁸, ἀναλόγως προσαρμοζόμενον εἰς τήν μορφήν τοῦ Σχολάρχου μας.

Ἀληθῶς, ὁ Σταυρουπόλεως Μάξιμος, διά τῆς ὅλης βιοτῆς καί πολιτείας του, ἀνεδείχθη **κόσμημα** τῆς Μητρός Ἐκκλησίας, τοῦ κλεινοῦ Φαναρίου, «τήν γνῶσιν τῶν γηϊνῶν συναθροίσας καί οὐρανίων ἐνδίκως φιλόσοφος [...] εὗρεν ὁ μακάριος τόν Ἰησοῦν παραμύθιον»²⁹.

²⁶ Σοφ. Σολ. 8:2.

²⁷ Χαρκιανάκις Στ., *Θολά Ποτάμια*. Ἀθήνα: Δόμος, 2008.

²⁸ Γρηγόριος Ναζιανζηνός, «Ἐπιστολή Νεκταρίῳ», P.G. 32, 497A.

²⁹ Ἀσματική Ἀκολουθία Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ.

Στύλος καί έδραΐωμα τής αληθείας τοῦ Χριστοῦ, ὡς Ἐπίσκοπος ὁ Σταυρουπόλεως Μάξιμος, μηδαμῶς τῶν πατρῶν δοξασιῶν ἔστω καί κατά κεραίαν ἀφιστάμενος, δι' ἐνθέου παρρησίας καί ἐνθέου ἀγάπης τόν Ἱεραρχικόν δόλιχον διήνυσε, «φιλοσοφία κοσμήσας τόν βίον, θεοσοφία σαυτόν κατελάμπρυνε· ἐν ἀμφοτέραις (τῇ φιλοσοφίᾳ καί τῇ θεοσοφίᾳ δηλαδή) εὐδοκιμῶν, τῇ καλῇ ὁμολογίᾳ ἐπεσφράγισεν ἀμφοτέρα»³⁰, ὡς ὁ οὐράνιος προστάτης τοῦ Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής.

Οἰκείους ἀσφάλεια κατεδείχθη διά τοῦ φωτεινοῦ παραδείγματός του καί διά τῆς ἐνθέου παρρησίας του, ὑποστηρίζων πάντοτε τό δίκαιον καί τό ἀσφαλές τῶν οἰκείων του, τῶν σπουδαστῶν καί τῶν πιστῶν εὐρύτερον, οἱ ὅποιοι ὡς δρόσον Ἀερμών³¹ ἐδέχοντο τόν πάντοτε ἄλατι ἡρτυμένον λόγον του.

Δυσμαχώτατος τοῖς ὑπεναντίοις, δηλαδή τῷ «ἐξώλης καί προώλης»³² μισοκάλῳ καί τοῖς φθονεροῖς καί κακοτρόποις καί ὑποκριταῖς ἀνθρώποις, ὡς ἀναφέρεται καί ἐν τῇ κοινῇ ἀναφορᾷ του μετά τοῦ μακαριστοῦ Σάρδεων Μαξίμου πρός τόν Πατριάρχην Ἀθηναγόραν ἐπὶ τῇ ἄρσει τῶν ἀναθεμάτων μεταξύ τῆς Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καί τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς τοιαύτης.

Φύλαξ πατρῶν θεσμῶν, οὓς ἔθεντο οἱ Πατέρες ἡμῶν καί ἡ μακρά ἄλυσις Πατριαρχῶν καί Ἱεραρχῶν τοῦ Ἀγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καί Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, οὐδέ κατά κεραίαν ἀφιστάμενος τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως καί Πατριαρχικῆς λειτουργικῆς τάξεως, τήν ὁποίαν ἐδίδάχθη καί παρέλαβε καί ἐτήρησε μέχρι τέλους. Καί, τέλος,

Νεωτεροποιῖας ἐχθρός, ἀποκρούων καί ἀποβάλλων πᾶν ὀθνεῖον καί ξένον τῇ βιωθείᾳ ἀπό αἰώνων τάξει καί παραδόσει τοῦ Φαναρίου, αὐστηρῶς ἐπιπλήττων τούς ἱεροσπουδαστάς ὅταν παρέλιπον τροπάρια τινά ἢ, παρασυρόμενοι, ἐπεχείρουν τήν εἰσαγωγὴν ὀθνεῖων τινῶν στοιχείων ἐν τῇ παραδεδομένῃ τάξει καί πράξει καί τῇ ἐκκλησιαστικῇ μουσικῇ Φαναριωτικῇ παραδόσει.

Ἄς ἐπιτραπῇ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ καί μία προσωπική ἐμπειρία, ἐνδεικτικὴ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος τοῦ Σχολάρχου μας. Ὅταν κάποτε ἡμῖν ἀπηλπισμένος εἰς τό Γραφεῖον τοῦ Ἀρχιγραμματέως ἐνώπιον μεγάλου ὄγκου ἐργασίας, εἰσῆλθε ὁ Σχολάρχης καί μετά τήν «καλημέρα» μέ ἠρώτησε «Σέ βλέπω στενοχωρημένο. Τί ἔχεις;»· τοῦ ἀπήντησα ὅτι «δέν τά προφθαίνω καί στενοχωροῦμαι». Ἐκεῖνος, ἀντὶ πάσης ἄλλης συμβουλῆς, μέ ἐνουθέτησε διά τῆς ἐξῆς ἐνδεικτικῆς τοῦ ἡθους καί τῆς πίστεως του προτροπῆς, τήν ὁποίαν καί καταθέτω ἐν εὐγνωμοσύνῃ εἰς τήν μνήμην του, ὡς τήν ἐνθυμοῦμαι: «Παιδί μου», μοῦ εἶπε, «κάποιος ἡγούμενος ἔδωσε εἰς μοναχόν τήν ἐντολήν νά

³⁰ Ἀσματική Ἀκολουθία Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ.

³¹ Ψαλμ. 132 (133):3.

³² Κανὼν εἰς τήν Πορταῖτισσαν Παναγίαν.

καθαρίσει ένα χωράφι από τὰ χόρτα. Ὁ ὑποτακτικός ἤρχισε ἐργαζόμενος μετά ζήλου. Βλέπων ὅμως τὴν ἔκτασιν τοῦ χωραφιοῦ μεγάλην κατελήφθη ὑπὸ δισταγμοῦ. Απελπισθεὶς δὲ παρετήρει περίλυπος μύρμηκα προσπαθοῦντα νὰ διαπεράσῃ κοκκίδα σιταριοῦ. Ἐπέτυχεν ὁ μύρμηξ κατὰ τὴν ἐξηκοστὴν τετάρτην προσπάθειαν. Ἐκρίνε τότε ὁ μοναχὸς τὴν ἀπελπισίαν του ἀδικαιολόγητον πρὸ τῆς ἐπιμονῆς τοῦ μύρμηκος καὶ συνάξας τὰς δυνάμεις του ἐκαθάρισε τὸ χωράφι». Καὶ συνέχισε: «Παιδί μου, γνωρίζεις ὅτι τὰ μεγαλύτερα τῶν κτηρίων ἀπαρτίζονται ἀπὸ μικρά πετραδάκια, κτισθέντα ἀνὰ ἓνα. Καὶ τὰ ἔργα τὰ ὁποῖα προγραμματίζεις θὰ γίνουν, ἐάν ὁ Θεὸς θέλῃ».

Αὐτὸ ἦταν τὸ **ἥθος** καὶ ἡ **διδασχὴ** τοῦ Σχολάρχου μας, τὴν ὁποίαν ἔκτοτε, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1995, προσπαθῶ νὰ ἐφαρμόσω καὶ προσωπικὰ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ μου μαρτυρίᾳ.

Ἡ τῶν Θεολόγων Σχολὴ αὕτη, τὸ Διδασκαλεῖον τῆς μυστιπόλου Ὁρθοδόξου Θεολογίας, καὶ τῶν ἀξιῶν καὶ τιμαλφῶν τοῦ Γένους, «ἐπαίδευε (τούς ἱεροσπουδαστάς) φιλοσοφίαν πνευματικὴν»· ὁ δὲ Σχολάρχης Μάξιμος, διὰ τῆς διατόρου φωνῆς του κατὰ τὴν διδασκαλίαν, ἀπεκάλυπτεν ἀπνευστί διὰ παραστάσεων καὶ εἰκόνων ὅτι «τό μὲν διδάξαι εὐκόλον, τό δὲ καὶ ὁδὸν τινα δεῖξαι, δι' ἧς μετ' εὐκολίας ταῦτα ἐγίνετο, τοῦτο ἐστὶ τό θαυμαστόν», καθ' ἃ φθέγγεται καὶ ὁ Χρυσορρήμων τῆς Ἐκκλησίας Πατήρ³³.

Ὁ Σχολάρχης μας καὶ δι' εὐχερείας καὶ δι' εὐκολίας λόγου ἐδίδασκεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ὁδὸν τῆς ἐφαρμογῆς τῶν διδασκομένων ὑπ' αὐτοῦ φιλοσοφικῶν λογίων ἐδείκνυε· καὶ κατῴρθωνε τοιοῦτοτρόπως τό θαυμαστόν καὶ ἄριστον. Διότι ἐδίδασκε διὰ τῆς καθ' ἡμέραν ἀναστροφῆς του, δηλαδή διὰ τῆς μέσῃ παραδειγμάτων ἀρίστης διδασκαλίας, διὰ τῆς ὁποίας ὁ νοῦς τοῦ ἱεροσπουδαστοῦ ἀνήγετο εἰς τὸν Θεόν καὶ τὰ θαυμάσιά Του, ὑπογραμμίζων ὅτι «σοφίας οὐ μὴ κατισχύσῃ ποτέ κακία, οὐδ' οὐ παρελεύσεται πονηροῦς ἐλέγχουσα ἢ δίκη»³⁴. Ἦτο ἡ διδασκαλία τοῦ Σχολάρχου μιά πραγματικὴ **μυσταγωγία**· εἰς τὰ μαθήματα τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας, τῆς Χριστιανικῆς καὶ Φιλοσοφικῆς Ἠθικῆς, ἓνας χεῖμαρρος θείων ἐννοιῶν ἐνδεδυμένος τὸν χιτῶνα τῆς Φιλοσοφίας, ἐξετυλίσσετο ἔμπροσθεν ἡμῶν τῶν σπουδαστῶν, ἐπιχειρῶντων νὰ ἀντλήσωμεν, ὅσον τό ἐφ' ἡμῖν δυνατόν, ἐκ τῆς ἀνεξαντλήτου ταύτης πηγῆς τῆς κατὰ Θεόν καὶ τῆς θύραθεν γνώσεως καὶ σοφίας. Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες φιλόσοφοι, οἱ νεώτεροι στοχασταί, Λάϊμπνιτς καὶ Κάντ, συνεδυάζοντο μέ τὴν διδασκαλίαν τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατέληγον καὶ ἀνακεφαλαιοῦντο εἰς τὸν Σωτῆρα Χριστόν, ὁ Ὅποιος διὰ τὸν Σχολάρχην μας καὶ διὰ τὴν διδασκαλίαν του ὑπῆρξεν «τό Α καὶ τό Ω, ἀρχὴ καὶ τέλος, ὁ ὦν, ὁ ἦν καὶ ὁ ἔρχόμενος, ὁ Παντοκράτωρ»³⁵.

33¹ I. Χρυσόστομος, «In Epistulam ad Romanos», P.G. 60,489· 514.

34² Σημειώσεις διδασκαλίας Σταυρουπόλεως Μαξίμου ἔτους Θεολογίας Γ'.

35³ Αποκ. Ἰωάν. 1:8.

Κατά τάς συνδιδασκαλίας, ἐσπερινάς συνήθως, ὁ Σχολάρχης μας ἀνέλυε τό τῆς **ἱερωσύνης** καί τό **διδασκαλικόν** ἀξίωμα, χαρακτηρίζων ἀμφοτέρω μεγάλα καί θαυμαστά, καί ὄντως τῆς τοῦ Θεοῦ δεόμενα ψήφου, διανθίζων τόν λόγον του διά σεμνῶν πειραγμάτων καί εἰρωνικῶν ἐνίοτε παρατηρήσεων.

Ἐνθυμοῦμαι, ὅτι εἰς συνδιδασκαλίαν τινά, ἀνεφέρθη εἰς τόν αἰωνίως ἀτημέλητον ὁμιλοῦντα καί μέ ἐχαρακτήρισε «χωριάτην», ἐρωτῶν με «ποῦ εἶναι τά καλάθια καί τά τσαρούχια πού μᾶς ἔφερες ἀπό τήν Ἰμβρο;». Διέκρινε τήν εὐαισθησίαν μου καί τό δάκρυ τοῦ παραπόνου μου. Ὄταν ἐτελείωσεν ἡ διδασκαλία, μοῦ εἶπε «Καρᾶ, ἔλα στό γραφεῖό μου». Μοῦ εἶπε δέ ἐν τῷ γραφεῖῳ του: «σέ ἐστενοχώρησα, παιδί μου. Καί ἐγώ χωριάτης εἶμαι, ἐσύ ἀπό ἓνα χωριό τῆς Ἰμβρου καί ἐγώ ἀπό ἓνα ἀνάλογο τῆς γειτονικῆς σας Μυτιλήνης». Αὐτός μέ μίαν φράσιν ἦταν ὁ **Διδάσκαλος - Σχολάρχης** τῆς κλεινῆς ταύτης Σχολῆς μας, καταδεικνύων ἐν τῇ πράξει τό Χρυσόστομικόν: «θαυμαστός διδασκαλίας νόμος, μή μόνον ἐπιτιμᾶν, ἀλλά καί παρακαλεῖν καί παραμυθεῖσθαι»³⁶.

Ὁ Σχολάρχης, διδάσκων εἶχε πάντοτε ὑπ' ὅψιν τό Βασιλειανόν «τὴν νεότητα παιδαγωγῆσον»³⁷. Ὑπῆρξεν **αὐστηρός** Παιδαγωγός τῶν σπουδαστῶν ὁ Σταυρουπόλεως Μάξιμος. Ἐνίοτε βλοσυρός καί ἀπρόσιτος, ἄλλοτε ὀξύς καί ἀπρόβλεπτος, ἐμπνέων τόν φόβον, ἀλλά συγχρόνως καί πλήρης ἀγάπης καί κατανοήσεως πνευματικός πατήρ. Ἀκόμη καί ὅταν ἤσκει τήν ἀρχαίαν κλασσικὴν μέθοδον τοῦ «χαστουκιοῦ», τῆς παιδευτικῆς τιμωρίας, τῆς νοουθεσίας τῶν ἀτάκτων, ἐδίδασκε πῶς πρέπει ὁ Χαλκίτης ἱεροσπουδαστής νά ζῇ ὅχι τόσον διά τῆς εὐταξίας μόνον, ὅσον διά τοῦ καθημερινοῦ παραδείγματος, καθιστάμενος ὑπόδειγμα τοῖς ἐκτός τῆς θείας παρεμβολῆς τῆς Σχολῆς.

Τόν ἐνθυμοῦμαι ὡς μία ἡμέρα, ἥτις διῆλθε ὡς ἡ ἐχθές³⁸, νά περιφέρεται εἰς ἀνυπόπτους ὥρας: τῆς διδασκαλίας, τοῦ περιπάτου, τοῦ «μικροῦ γύρου», ὅπως ἐχαρακτηρίζετο, τῆς ἐσπερινῆς μελέτης, τῆς νυκτερινῆς ἀναπαύσεως, τοῦ ὄρθρου καί τοῦ ἐσπερινοῦ, παρακολουθῶν ἀνυστάκτως, ἐνίοτε παιδεύων, ἄλλοτε συμβουλεύων, πότε νοουθετῶν· ἱεουργῶν ὅμως πάντοτε καί ἐν πᾶσι τό λειτούργημα τοῦ Παιδαγωγοῦ, παιδεύων «οὐ διά ρημάτων μόνον, ἀλλά καί διά πραγμάτων»³⁹.

Τό συνεχές καί ἀνύστακτον ἐνδιαφέρον του, τό ὅποῖον δέν ἐγνώριζεν ἡμέραν καί ὥρας, δέν ἦτο ἐστραμμένον μόνον εἰς τήν κατά πάντα ἀρτίαν λειτουργίαν τῆς Σχολῆς μας καί εἰς τὴν ἀποφοίτησιν ἐξ αὐτῆς ἀξίων στελεχῶν τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας, ἀλλά καί εἰς τὴν προαγωγήν ἐν αὐτῇ τῶν θεολογικῶν

³⁶ Ἱ. Χρυσόστομος, P.G. 49,79.

³⁷ Μ. Βασίλειος, *Θεία Λειτουργία*, Δέησις μετὰ τὸν καθαγιασμόν τῶν Τιμίων Δώρων.

³⁸ Ψαλμ. 89:4.

³⁹ Ἱ. Χρυσόστομος, «Εἰς Ἰωάννην», P.G. 59,433.

γραμμαμάτων καί εἰς τὴν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀναβάθμισιν τῆς Σχολῆς. Πρὸς τοῦτο, ἐφρόντισε νὰ ἀποσταλῇ εἰς Πανεπιστήμια τοῦ ἐξωτερικοῦ διὰ εὐρυτέρας σπουδᾶς πλῆθος ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς, μεταξύ τῶν ὁποίων καί φιλομαθεῖς Ἵμβροι, ὡς ὁ φιλοσοφῶν Ἄρχων καί Καθηγητὴς Κωνσταντῖνος Δελικωσταντῆς, ὁ Γεώργιος Νταμπαντζῆς, ὁ Χριστοφόρος Παπακωνσταντῖνου, ὁ Δημήτριος Μαρίνης, κ.ἄ., οἱ ὁποῖοι προωρίζοντο νὰ ἀναλάβουν ἐν συνεχείᾳ θέσεις Καθηγητικὰς ἐν τῇ τροφῇ Σχολῇ. Κατέστησε τὸν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Καθηγητικὸν Σύλλογον τῆς Σχολῆς «**ἐπιτελικὸν διεργαστήριον** τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου», κατὰ τὴν εὐστοχον ρῆσιν τοῦ μακαριστοῦ διδασκάλου ἐν τῇ Σχολῇ Ἐφέσου Χρυσοστόμου⁴⁰. ἀληθῶς αἱ σπουδαιόταται εἰσηγήσεις πρὸς τὸν Πατριάρχην καί τὴν Ἀγίαν καί Ἱερὰν Σύνοδον ἐπὶ σπουδαίων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων διαχρονικῶς προήρχοντο ἐκ τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου τῆς Σχολῆς. Ἀκόμη ἐξεδαπάνησε ἑαυτὸν ὁ Σχολάρχης διὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ κτηριακοῦ συγκροτήματος τῆς Σχολῆς, διὰ τῆς προσθήκης νέων χώρων, ἀνακαινίσεως τῶν ἤδη ὑπαρχόντων καί ἐγκαταστάσεως συστήματος θερμάνσεως συνόλου τοῦ κτηρίου.

Τό πλεόν ὅμως σημαντικὸν ὑπῆρξεν ἡ τῷ ὄντι ἀδιάλειπτος μέριμνα περὶ τῶν ἱεροσπουδαστῶν τῆς Σχολῆς καί τῶν ἐν Ἑσπερίᾳ μετεκπαιδευομένων ἀποφοίτων τῆς. Ὡς **Σχολάρχης** ἐμερίμνα διὰ τὴν πρόοδον τῶν σπουδαστῶν· ὡς **κληρικός καί Ἱεράρχης** ἐπόθει νὰ καταρτίσῃ ἀρτίως τὴν προσωπικότητά μας καί νὰ μᾶς ἐμφυτεύσῃ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας· ὡς **πατὴρ φιλόστοργος** πολλάκις ἐν τῷ κρυπτῷ ἐστήριζε τοὺς ἱεροσπουδαστάς εἰς πᾶσαν πνευματικὴν ἢ ὕλικήν των ἀνάγκην.

Ἐπιτραπήτω μοι ἡ ἀναφορά ἀκόμη μιᾶς προσωπικῆς ἐμπειρίας· οἱ σπουδασταὶ τῆς Σχολῆς πρὸς συντήρησίν των ἐλάμβανον ὕλικήν τινα βοήθειαν, ἄλλοτε ἐνδυμασίαν καί ὑποδήματα, ἄλλοτε χρηματικὸν τι ποσόν· μεταξύ δέ αὐτῶν καί ἡ ἐλαχιστότης μου, προερχομένη ἐκ τῆς δεινῶς δοκιμαζομένης τότε μαρτυρικῆς καί εὐλογημένης Ἵμβρου, τῆς νῦν ἀναγεννωμένης ἀπὸ τῆς τέφρας τῆς, προσπαθείαις ἀόκνοις τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος. Γνωρίζων ὁ Σχολάρχης τὴν δεινὴν κατάστασίν μου, καί τὰς πολλὰς ἀνάγκας καί τὰς ποικίλας τάλαιπωρίας πού ὑπέφερον ἤδη ἐκ νεότητός μου, λόγῳ τῆς ἄκρας πτωχείας τῶν μακαριστῶν πολυτέκνων γονέων μου Κωνσταντῖνου καί Στυλιανῆς, πέραν τοῦ νενομισμένου βοηθήματος, καλέσας με εἰς τό γραφεῖον του, ἐξ ιδίων του μοί ἔδωκεν 100 λίρας διὰ τὰς προσωπικάς μου ἀνάγκας. Αὐτός ἦταν ὁ μέγας ἐν τῇ ἀφανείᾳ τοῦ Σταυρουπόλεως Μάξιμος· ὁ αὐστηρὸς Σχολάρχης, ὁ προκαλῶν πολλάκις φόβον, ὁ χειμαρρώδης διδάσκαλος, ὁ καθηλὼν τό ἀκροατήριόν του διὰ τῶν γνώσεων καί τῆς βιωματικῆς σοφίας του, ὁ Ἱεράρχης, ὁ ἐπιβαλλόμενος εἰς τοὺς πιστοὺς διὰ τοῦ παραστήματος καί τῆς μεγαλοπρεπείας του, διὰ τῆς κρυσταλλίνου καί ἡδυάλου φωνῆς του, διὰ τῆς

⁴⁰ Χρυσόστομος Κωνσταντινίδης, «Τὸ Καθηγητικὸν σῶμα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης». Ἐν τῷ Τόμῳ Ἐπιστημονικῇ Παρουσίᾳ Ἑστίας Θεολόγων Χάλκης. Αθῆναι, 1994, σ. 677.

μυσταγωγικῆς καί κατανυκτικῆς τελέσεως τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν· περισσότερο ὅμως ὡς γνήσιος καί στοργικός πατήρ, ὁ ἀγαπῶν τά τέκνα του καί ἀγαπώμενος ὑπ' αὐτῶν, ὁ ἐναγκαλιζόμενος καί ἐπισυνάγων αὐτά «ὄν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τά νοσσία αὐτῆς»⁴¹.

Ὡς Ἱερουργός τῶν Φρικτῶν τοῦ Χριστοῦ Μυστηρίων, ὁ Σταυρουπόλεως Μάξιμος ὑπῆρξε συνεχιστής τῆς παραδόσεως καί τοῦ τρόπου τῶν παλαιῶν Φαναριωτῶν Ἱεραρχῶν, ἐμπειρικῶς βιώνων τό μυστήριον καί ἔχων «ἀγγέλους συλλειτουργοῦντας»⁴², ὡς κατεδείκνυνεν ἡ ἡρεμία του καί ἡ προσήλωσίς του εἰς τά τελούμενα. Ἐνθυμοῦμαι τήν μελίρρυτόν του φωνήν, ὅταν ἔψαλλε τό «Χριστός γεννᾶται» ἢ τῶν «Ἁγίων Πατέρων ὁ Χορός» ἢ τό «Ἀναστάσεως ἡμέρα καί λαμπρυνθῶμεν τῇ πανηγύρει» ἢ ἀκόμη τό θεσπέσιο καί συγχρόνως συγκλονιστικό «Θεοτόκε ἡ ἐλπίς πάντων τῶν Χριστιανῶν».

Πρῶτος εἰς τοὺς Ὅρθρους καί τοὺς Ἑσπερινούς ἀπό τοῦ ἔτους 1955, ἱστάμενος εἰς τό μέσον τῆς εἰσόδου τῆς Σχολῆς. Καί ἀπ' ἐκεῖ παρηκολούθει τοὺς διερχομένους μετ' ἐλαφρᾶς ἐνώπιον αὐτοῦ ὑποκλίσεως ἱεροσπουδαστάς καί μαθητάς, τοὺς ὁποίους ἐγνώριζε κατ' ὄνομα. Παρηκολούθει δέ τήν συμπεριφορὰν τοῦ καθενός ἐντός τοῦ Ναοῦ· πῶς ἴσταται, πότε σταυροκοπεῖται, πότε κάνει μετανοίας, ἐάν γελᾷ, ἐάν ἀστειεύεται, ὅταν ὁ μακαριστός Λυκειάρχης μας, Κλαυδιουπόλεως Ἀνδρέας, ἐκτελῶν συνήθως καί χρέη ἐφημερίου, μᾶς ἐθυμιάζε· ὅταν ἀποφεύγαμε ἐξερχόμενοι τῆς Σχολῆς νά φέρωμεν τό πηλίκιον μέ τό ἀκρωνύμιον ΙΘΣΧ· καί ἀναλόγως ἐξετίμα καί ἡξιολογεῖ κάθε ἱεροσπουδαστήν καί μαθητήν τοῦ Λυκείου.

Οὐδέποτε θά λησμονήσω τό περιστατικόν τό ὁποῖον συνέβη, ὅταν ἱερούργει ἐν τῷ Ναυδρίῳ τῆς Σχολῆς μας ὁ Σχολάρχης καί ἐγώ ἐξετέλουν τό διακόνημα τοῦ Ἐκκλησιάρχου. Μοῦ ἐζήτησε τήν μίτραν του καί ἐγώ ἐν ἀμηχανίᾳ τήν ἀναζητοῦσα «στίς τσέπες μου», περιστατικόν τό ὁποῖον ἐν συνεχείᾳ ἐπανελάμβανε συχνάκις. Ὡς Ἱερουργόν τον Σχολάρχην, τόν περιγράφει τό Χρυσοστομικόν: «Στρατιώτου ἀνδρείαν ἐκέκτητο καί γεωργοῦ ἐπιμέλειαν καί ποιμένος κηδεμονίαν»⁴³, ἀνδρείως γεωργῶν ὡς καλός ποιμήν καί τιθέμενος τήν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπέρ τοῦ Παλλαδίου τούτου τῶν Γραμμάτων καί τῆς ἱερᾶς ὁλκάδος τῶν φοιτῶντων ἐν αὐτῷ.

Ἠγάπα τήν λατρείαν τῆς Ἐκκλησίας ὁ Σχολάρχης· ἡγάπα καί τό κατανυκτικόν Ναῦδριον τῆς Σχολῆς μας· ὁ ἴδιος γράφει σχετικῶς: «Πόσο διαφορετική θά ἦτο πράγματι ἡ διακονία καί ἡ προσφορά μας ἔξω ἀπό τόν ναό τῆς Σχολῆς, ἐάν δέν προηγεῖτο τό πνευματικό αὐτό βάπτισμα μέσα στά ἱερά νάματα τοῦ Ναοῦ τῆς Σχολῆς καί δέν ἡσκεῖτο τό πνεῦμα στήν ἰδεολογική αὐτή

⁴¹ Ματθ. 23:37.

⁴² Ἀπολυτίκιον Ἀγίου Σπυρίδωνος.

⁴³ Ι. Χρυσοστόμου. «In Epistulam I ad Corinthios», P.G. 61,173.

καλλιέργεια, τό αντίβαρο αὐτό, τό ἀπαραίτητο γιά τήν ἀναμέτρησι πρὸς τὰ ἀγωνίσματα τὰ ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας καί παλαίσματα στήν διακονία τῆς εὐθύνης καί τοῦ χρέους τῆς εἰδικῆς ἀποστολῆς μας... Καί δέν ὑπῆρξε γιά τόν καθένα μας τό ἐκκλησάκι τῆς Σχολῆς μόνο πνευματική κολυμβήθρα, οὔτε ἀφετηρία γιά ὁραματισμούς καί πτήσεις, οὔτε χῶρος ἰδεολογικῶν ἐξάρσεων καί σταθερῶν ἀποφάσεων γιά μελλοντική προσφορά καί θυσία, ἀλλά ὑπῆρξε χῶρος δοκιμασίας καί ἀγωνίας, διότι ἐκεῖ εἴχαμε γευθεῖ καί τὰς πρώτας ἐμπειρίας πού δημιουργεῖ ἡ ὑπεύθυνη ἐμφάνισι στή διακονία τῆς Ἐκκλησίας»⁴⁴.

Ὁ Σχολάρχης μας ὑπῆρξεν ἓνας θεοτερπῆς **Ἄνθρωπος** μέ ὅλην τήν σημασίαν τῆς λέξεως: εὐθύς, αὐστηρός, διανθίζων πάντοτε τόν λόγον μέ «ἀνέκδοτα», ἄκακος, δίκαιος, ἀληθής, διακονῶν τό καλόν καί τό ἀγαθόν, πλήρης ἱερῶν ἐπιθυμιῶν διά τὰ κράτιστα καί τὰ βέλτιστα διά τήν Σχολήν μας αὐτήν καί διά τούς σπουδάζοντας ἐν αὐτῇ τὰ ἱερά γράμματα. Ἄνθρωπος, τόν ὅποιον ἀναζητοῦν οἱ ἀπέραντοι χῶροι τοῦ Σχολαρχείου τούτου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀντηχοῦν καί κροταλίζουν εἰς τὰς ἀκοάς μας καί σήμερα τὰ βήματά του, ἡ φωνή του, ἡ διδασκαλία του καί τό φωτεινό παράδειγμά του, ὡς ἄλλο φῶς φωταγωγοῦν «τούς ἐν σκότει καί σκιᾷ θανάτου καθημένους»⁴⁵. Εἶναι ἀληθῶς δι' ἡμᾶς ὅλους ἐντονος ἡ παρουσία του, ἀοράτως ἀσφαλῶς, μεθ' ἡμῶν συνόντος⁴⁶ καί σήμερα.

Οὐδέποτε θά λησμονήσω τήν εἰκόνα, ὅταν, ὀλίγον πρὸ τῆς εἰς Κύριον ἐκδημίας του, ἦλθεν εἰς τό Πατριαρχεῖον τήν ἐπομένην τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1990 διά τήν καθιερωμένην ὑποβολήν ἐορτίων προσρήσεων εἰς τόν ἀοίδιμον Πατριάρχην Δημήτριον. Μέ τό κλασσικόν καπέλλον του εἰσῆλθεν εἰς τό Γραφεῖον τοῦ Ἀρχιγραμματέως καί ἐκάθισε ἐπ' ὀλίγον. Μέ ἐκάλεσε πλησίον του καί μοῦ εἶπε, παρουσία ἀδελφοῦ Ἱεράρχου: «παιδί μου, παρασυρθεῖς σέ ἡδίκησα. Συγγνώμη». Κατώρθωσα ἀπλῶς νά ψελλίσω, δακρυσμένος, τήν ἐκπληξι καί τήν ἀπορία μου: «Παρακαλῶ, ἅγιε Σχολάρχα, ἐγώ συγγνώμην». Μετά μίαν ἐβδομάδα περίπου παρέδωκε τό πνεῦμα εἰς τόν Πλάστην του.

Αὐτός ἦταν ὁ **Ἄνθρωπος Σχολάρχης** μας, τόν ὅποιον ἀναζητοῦν τὰ πλακάκια καί οἱ γωνιές τῆς Σχολῆς, περισσότερο ὅμως ἡμεῖς ὅλοι οἱ ζῶντες καί περιλειπόμενοι. Ἀναζητοῦμε τόν σοβαρόν Σχολάρχην, τόν ἐπιστήμονα καί διδάσκαλον, τόν λειτουργόν Ἱεράρχην· περισσότερο ὅμως ἀναζητοῦμε τόν πατρικῶς μορφώσαντα ἡμᾶς ἐν τῇ τροφῇ Σχολῇ· τόν διά τοῦ λόγου καί τῆς σιωπῆς του νουθετοῦντα ἡμᾶς, ἄλλοτε μέ τό χαρακτηριστικόν χιοῦμορ του καί τήν λεπτὴ εἰρωνεία πού τόν διέκρινε, ἄλλοτε μέ λόγια σοφῶν καί χωρία τῆς

44¹ Μάξιμος, Μητρ. Σταυρουπόλεως, «Ἀναμνήσεις ἀπὸ τὴν Ἱεράν Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης», Ἐν τῷ Τόμῳ *Ἐπετηρίς Ἐστίας Θεολόγων Χάλκης*. Ἀθῆναι, 1980, σ.235-236.

45¹ Ματθ. 4:16.

46¹ Πρβλ. Ἱ. Χρυσόστομος, *Θεία Λειτουργία*.

Γραφής, διαλεγόμενον μέ ἡμᾶς ὡς σπουδαστάς καί ἀργότερον ὡς κληρικούς τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς.

Ὡς γνήσιος **Φιλαγιορείτης** ὁ Σχολάρχης μας, ἄφησε ἐποχὴν ὡς Πρόεδρος τῶν Πατριαρχικῶν Ἐξαρχιῶν τῶν ἐτῶν 1973, 1984 καί 1986, ἀντιμετωπίσας καιρίας προκλήσεις, ἀπασχολούσας τόν Ἱερόν Τόπον καί τοὺς δεσμούς του μετά τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ὡς ἐπὶ παραδείγματι τό πρόβλημα τῆς λειψανδρίας καί τό ζήτημα τῆς ἐπανδρώσεως τῶν Ἱερῶν Μονῶν, ἡ ὁποία λειψανδρία ἦτο ἐκ τῶν σοβαρωτέρων προβλημάτων τοῦ Ἀγιωνύμου Ὁρους μέχρι τῆς δεκαετίας τοῦ 1970. Ἐπίσης ἡσχολήθη μέ τό ζήτημα τοῦ ζηλωτισμοῦ, μέ σκοπὸν τὴν προσέγγισιν τῶν πεπλανημένων ἀδελφῶν, τῆς ἐπανάδου τῶν ἰδιορρύθμων Ἱερῶν Μονῶν εἰς τὴν βασιλικὴν ὁδὸν τοῦ κοινοβιακοῦ βίου, τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς, κ. ἄ. Ἄς λεχθῇ διὰ τὴν ἱστορικὴν ἀκρίβειαν, ὅτι ἐν τῇ ἀντιμετωπίσει τῶν ζητημάτων τῆς λειψανδρίας καί τοῦ ζηλωτισμοῦ ἔσχεν ὁ Σχολάρχης δεξιὸν βραχίονα καί συμπαραστάτην τὸν ἐκ τῶν ἀρίστων μαθητῶν του ἐν τῇ Σχολῇ Ἐπίσκοπον Ἀρίστης Βασίλειον

Ὁ ἴδιος ὅμως ἔδιδε πάντοτε τό **στίγμα** τῆς παρουσίας του ὡς Προέδρου τῶν Ἐξαρχιῶν τούτων, λέγων τὰ ἐξῆς χαρακτηριστικά κατὰ τὴν προσφώνησίν του πρὸς τὴν Ἑκτακτον Διπλὴν Ἱεράν Σύναξιν τοῦ ἔτους 1973: «Φέρει [ἡ Πατριαρχικὴ Ἐξαρχία] τὸν κλάδον τῆς ἐλαίας ἐκ τῆς κιβωτοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου πρὸς τὸν Ἀγιώνυμον τοῦτον Τόπον, καί τό σύμβολον τοῦτο τῆς εἰρήνης καί καταλλαγῆς μετατρέπεται διὰ τοῦ καρποῦ αὐτῆς εἰς ἔλαιον ἰάσεως καί θεραπείας τῶν τραυμάτων τοῦ πνεύματος καί τῆς ψυχῆς, φέρει τό μήνυμα τῆς ἀγάπης καί τῆς στοργῆς τῆς Μητρὸς Μεγάλης Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς ἐνταῦθα ἐν σεμνῇ βιοτῇ καί πολιτείᾳ ἀσκουμένους. Καί ἡ ἀγάπη αὕτη ἡ μεγάλη τῆς Οἰκουμενικῆς Καθέδρας, δέν εἶναι μία ἀπλὴ στοργή, δηλωτικὴ οἴκτου καί συμπαθείας μόνον, ἀλλὰ πολὺ ἐπέκεινα αὐτῆς ἀγάπη ἐκουσία, ἐνδόμυχος καί ἀνιδιοτελής, ὡς πλήρης οἰκείωσις τῶν ἠθικῶν καί πνευματικῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀγαπωμένου»⁴⁷.

Πέραν τούτων ὅλων, ὑπῆρξε κατὰ τὰς διατριβάς του ἐν Ἀγίῳ Ὁρει μοναχός, περιβεβλημένος τό μέλαν τριβώνιον, διδάσκων καί γενόμενος ὑπόδειγμα καί παράδειγμα τῶν μοναζόντων, -ὡς καί ὁ μακαριστός ἀπλοῦς καί ἀπέριττος Θεοδωρουπόλεως Γερμανός, ὁ διατελέσας καί ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ταύτης-, διὰ τῶν λόγων, τῶν εἰσηγήσεων, τῶν προτροπῶν καί νουθεσιῶν του, διὰ τῆς τακτικῆς ἱεουργίας τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

Ἐνθυμοῦμαι τό προσκύνημά μας εἰς τὴν Ἱεράν Μονὴν Φιλοθέου, ὅπου μᾶς ὑπεδέχθη ὁ ἀλήστου μνήμης Γέρον Εὐγένιος, ἀντιπρόσωπος τότε τῆς Ἱ. Μονῆς εἰς τὴν Ἱεράν Κοινότητα, ὁ ὁποῖος ἐχαρακτήρισε τὸν Σχολάρχην «ἄγγελον φωτός τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας [...] ἱστάμενον εἰς τόπον καί τύπον

⁴⁷ Εἰσήγησις πρὸς τὴν ΕΔΙΣ, 1973.

Χριστοῦ, [...] ἀστέρα ἐκπρόσωπον τοῦ σεπτοῦ Πατριάρχου μας Δημητρίου [...], προστάτην καί κηδεμόνα τοῦ Ἱεροῦ Περιβολίου τῆς Παναγίας μας».

Ἄλλοτε δέ πάλιν ἐπαρουσίαζε πρὸς τοὺς Ἀγιορείτας Πατέρας λίαν συνοπτικῶς καί εὐγλώττως τί σημαίνει τό Ἅγιον Ὅρος διὰ τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν. Ἐλεγε: «Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία παρακολουθεῖ μετὰ πολλῆς στοργῆς καί ἐνδιαφέροντος τὴν φωνὴν καί τὴν παρουσίαν τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Χαίρει καί ἔχει πολλήν τὴν ἐγκαύχησιν διὰ τὰ αἰώνια πρότυπα τοῦ παρελθόντος, διὰ τὰ σεμνώματα καί ἐγκαλλωπίσματα τῆς πίστεως καί τῆς ἀρετῆς, τὰ ὅποια ὡς μετέωρα φωτεινά καί πολικοὶ ἀστέρες διέλαμψαν εἰς τό στερέωμα τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτοὶ ἐγεώργησαν τῆς ἐρήμου τό ἄγονον ταῖς ροαῖς τῶν δακρύων αὐτῶν, ἔζησαν τό χαροποιόν πένθος καί τὴν χαρμολύπην τοῦ Σταυροῦ καί ἐγεύθησαν τοὺς γλυκασμούς τοῦ πνεύματος καί τὰς ἀναβάσεις τῆς καρδίας. Ἀνύψωσαν εἰς ἐπίβασιν θεωρίας τὴν πρᾶξιν, συνδυάσαντες τό κοινωνικόν ἔργον μετὰ τῆς φιλοσοφίας τῆς φυγῆς, τῆς ἀναχωρήσεως καί ξενιτείας. Ἐνώπιον αὐτῶν τῶν ἀειμνήστων πατέρων, τῶν πάλαι τε καί νῦν, κλίνομεν εὐλαβῶς τό γόνυ τοῦ πνεύματος καί τῆς καρδίας, γεραίροντες καί προβάλλοντες τὰ ἰδανικά αὐτῶν πρότυπα ὡς ἀληθῆ ἐκμαγεῖα πρὸς ἐνίσχυσιν, ἀλλὰ καί μίμησιν πάντων ὑμῶν, ὅσοι τόν δρόμον αὐτῶν βαδίζετε καί τοῖς ἴχνεσιν αὐτῶν ἀκολουθεῖτε. Ἡ μνήμη καί τό μνημόσυνον αὐτῶν εἰς τόν αἰῶνα»⁴⁸.

Ὁ **Σχολάρχης** τῆς δικῆς μας γενιᾶς, Σταυρουπόλεως Μάξιμος, ὑπῆρξεν ἀληθῶς μία χαρίεσσα Μορφή, «πλήρης χάριτος καί ἀληθείας»⁴⁹. Διηκόνησε πιστῶς καί θεαρέστως τό μυστήριον τῆς Σχολῆς μας ταύτης. Προσήνεγκε πολλὰς ὑπηρεσίας. Ἐγαλούχησε δύο γενεάς περίπου κληρικῶν καί λαϊκῶν ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς. Τοὺς ἐπροίκισε μέ τὰ ἱερά φῶτα τῆς γνώσεως. Τοὺς ἀνέδειξε διὰ τῆς ἱερωσύνης λευῖτας τῆς Χάριτος. Τοὺς κατέστησε **φρυκτωροὺς** καί **κήρυκας** τῶν μυστηρίων Θεοῦ καί τῆς μαρτυρίας τῆς μαρτυρικῆς ἀληθῶς Μεγάλης Ἐκκλησίας καί τοῦ πνευματικοῦ **ἐργαστηρίου** της, τῆς Σχολῆς μας.

Τόν ἐνθυμοῦμαι προεξάρχοντα τῆς τελετῆς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Ἁγίου Πάσχα τοῦ ἔτους 1971, ἔχοντα πλησίον του τόν ἀοίδιμον Πατριάρχην Ἀθηναγόραν, ὅταν, ἀφοῦ ἐψάλῃ τό πρῶτον «Χριστός Ἀνέστη» ἐπὶ τῆς ἐξέδρας τοῦ ἄνθεν τοῦ μαγειρείου τῆς Σχολῆς χώρου, ἔσκυψε νά ἀσπασθῇ τὴν χεῖρα τοῦ κρατοῦντος τὴν λευκὴν ἀναστάσιμον λαμπάδα Πατριάρχου, ψελλίζων τόν χαρμόσυνον παιᾶνα τῆς ἄλλης βιοτῆς, τῆς αἰωνίου. Αὐθορμήτως, ὁ Πατριάρχης τόν ἠσπάσθη ἐπὶ τοῦ μετώπου, ἐνῶ ὅλοι μας, μέ ἐπικεφαλῆς τὴν χορωδίαν τῶν ἱεροσπουδαστῶν, ἐψάλλαμε τό «Χριστός Ἀνέστη» καί ἀντιφωνοῦσαμε τό «Ἀληθῶς Ἀνέστη».

⁴⁸ Προσφώνησις εἰς ΕΛΙΣ, 1984.

⁴⁹ Ἰωάν. 1:14.

Ήταν τότε πού είχαν αρχίσει ήδη αἱ ἀκριτομύθιαι καί ψιθυρισμοί περί ἐπικειμένης ἀναστολῆς τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς μας, πρό ἡμίσεος ἀκριβῶς αἰῶνος. Ήταν τότε πού ἐψηφίσθη ὑπό τῆς Μεγάλης Τουρκικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως νόμος περί ἀναστολῆς τῆς λειτουργίας τῶν ἀνωτάτων ἰδιωτικῶν Πανεπιστημιακῶν Σχολῶν, μεταξύ τῶν ὁποίων, παρά πᾶσαν ἔννοιαν δικαίου, περιελήφθη καί ἡ μέχρι τότε μή ἀναγνωριζομένη ὑπό τῶν ἐνταῦθα Ἀρχῶν ὡς Πανεπιστημιακή Σχολή μας. Ὁ ἀληθῶς τραγικός Σχολάρχης μας ἐβάστασεν ὅλον τόν πόνον καί τήν ἀγωνίαν, ἐπεστράτευσε ὅλην τήν ἐπιχειρηματολογίαν καί δεινότητα, ἐδοκίμασε πειρασμούς καί περιφρονήσεις ἐν τῇ προσπαθείᾳ του νά πείσῃ διά τό δίκαιον τοῦ αἰτήματος. Ἐβάστασεν ἀγογγύστως ἐπὶ 20 σχεδόν ἔτη τόν **σταυρόν τοῦ μαρτυρίου**, προσδοκῶν τήν ἐπαναλειτουργίαν της, καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκων⁵⁰ ὑπέρ τῆς Σχολῆς, ποτιζόμενος χολήν καί ὄξος καί «τῆς Μερρᾶς τά πικρότατα νάματα»⁵¹ βλέπων αὐτήν ἄνευ σπουδαστῶν, δεδεμένην βαρεῖαν ἄλυσιν, ἀδυνατοῦσαν νά ἐπιτελέσῃ τό ὑψηλόν ἐκκλησιαστικόν, παιδευτικόν καί πνευματικόν ἔργον της. Ἐκτοτε, ὅλοι ἡμεῖς οἱ φοιτήσαντες ἐν αὐτῇ, γεγηρακότες πλέον, προσδοκῶμεν τήν ἀπόδοσιν δικαιοσύνης...

Καί ἂν ὁ μακαριστός ἀπλοῦς καί ἀγαθός Καππαδόκης Κουλακσίζογλου ἔγραφε «τό Σχολεῖό Σου σχόλασε, Μάξιμε Σχολάρχα», ἡμεῖς πιστεύομεν ὅτι δυνατός ὁ Θεός, ἡ Παναγία Τριάς, ἐξαγαγεῖν ἡμᾶς εἰς **ἀναψυχήν**⁵².

Παναγιώτατε,

Πατέρες καί ἀδελφοί,

Ὅταν ὁ μακαριστός Γέροντας Μελίτων ὁ Χατζῆς εἶχε χαρακτηρίσει τό Φανάριον Σχολήν⁵³, ἀσφαλῶς ἠννόει καί τήν προπαρασκευάζουσαν τά στελέχη τῆς Σχολῆς αὐτῆς τοῦ Φαναρίου ἡμετέραν ταύτην ἐν Χάλκῃ Σχολήν, εἰς τήν ὁποίαν ἐφοίτησε καί ὁ ἴδιος, τήν προσδοκῶσαν ἀνάστασιν ἐκ τῆς τέφρας της, ἡ ὁποία Σχολή ὑπῆρξε τό φυτώριον τῶν στελεχῶν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀναστάσεως, κατά τήν ρῆσιν καί πάλιν τοῦ Γέροντος Μελίτωνος, τῆς Φῶς καί Ἀνάστασιν κηρυττούσης τοῖς ἐγγύς καί τοῖς μακρὰν εἰς καιρούς εὐημερίας καί εἰς ἐποχάς δυσχειμέρους, ὅταν «νύκτες ἀσέληνοι καί

⁵⁰ Ἀ' Κορ. 13:31.

⁵¹ Ὀκτώηχος. Ἀναστάσιμος Κανὼν πλ. α' ἤχου.

⁵² Ψαλμ. 65 (66):12.

⁵³ Χαλκηδόνια, ἐνθ.ἀν., σ. 74.

ζοφώδεις»⁵⁴ ἐκάλυπτον τὸν Ἱερώτατον Θεσμόν, ὅταν τὰ πάντα ἐσκοτίζοντο ὑπὸ τῶν νεφῶν καὶ διερρήγνυτο τὸ καταπέτασμα τοῦ Ναοῦ εἰς πολλά μέρη καὶ ἀναδενδράδας. Καὶ μήπως, ἀλληγορικῶς, τὸ ρῆμα τοῦτο, τὸ γεγονός, δέν συνεχίζεται μέχρι σήμερα; Ὅμως, ὁ Ἄδης καὶ τὸ κακόν «βασιλεύει, ἀλλ' οὐκ αἰωνίζει»⁵⁵.

Ἡ Μεγάλη ὁμως Ἐκκλησία καὶ ἡ Σχολή μας αὐτὴ τῆς Χάλκης, ἀλαλήτως καὶ ἐν σιωπῇ, κρατοῦν δι' ἑαυτάς καὶ διὰ τοὺς φύλακὰς των τοὺς ποικίλους σταυροὺς καὶ τὰ βέλη τὰ ἡκονημένα⁵⁶ καὶ τὰ σκότη καὶ τὰ ἐρέβη, οὐδέποτε παύουσαι νὰ κηρύττουν Φῶς καὶ Ἀνάστασιν καὶ ἀπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Τεμένους τῆς Σοφίας⁵⁷, τοῦ προσδοκῶντος νὰ ἴδῃ ἀνεωγμένας τὰς πύλας καὶ νὰ ὑποδεχθῇ καὶ πάλιν τὰ νοσσία του ὑπὸ τὰς στοργικὰς πτέρυγὰς του καὶ νὰ τὰ καταστήσῃ ἄνδρας τελείους, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ Χριστοῦ⁵⁸.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ὁ περιπαθῶς ἀγαπήσας τὴν Σχολὴν μας, Σταυρουπόλεως Μάξιμος, ὁ βεβαιώσας κατὰ τὴν φρικτὴν ὥραν τῆς εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονίας του, ὅτι «οὐδέν καὶ οὐδένα ἠγάπησα περισσότερο τῆς Τροφοῦ Σχολῆς», ὡς λίαν προσφυῶς γράφει καὶ ὁ ἀδελφός Μητροπολίτης Γέρων Πριγκηποννήσων Δημήτριος⁵⁹, «ὁ πλήρης χάριτος γενόμενος», ἐφάνη ἀληθῶς ὡς διάττων ἀστήρ -ἀτυχῶς ὁ τελευταῖος μέχρι στιγμῆς- ἐν τῷ στερεώματι τοῦ περιπύστου τούτου **Πανδιδασκηρίου** τῶν Θεολογικῶν Γραμμάτων, τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐκκλησιολογικῆς παραδόσεως τῆς Μητρὸς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, τῶν ἀκαταλύτων ἀξιῶν τοῦ Γένους μας, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς προσδοκίας.

Πράγματι, ὁ ἔσχατος καὶ ἴσως καὶ λαμπρότερος καὶ ἀσφαλῶς τραγικώτερος ἀστήρ τῆς Σχολῆς μας καὶ λόγῳ τῶν περιπετειῶν της ὑπῆρξεν ὁ Σχολάρχης μας. Δι' ἡμᾶς καὶ δι' ὅσους τὸν ἐγνώρισαν δέν ὑπῆρξεν εἰς τῶν Σχολαρχῶν τῶν διακονησάντων ἐν τῇ Σχολῇ· ἀλλὰ ὁ **Σχολάρχης**, ὁ ταυτίσας ἑαυτὸν μετὰ τῆς Τροφοῦ Σχολῆς καὶ θύσας τὴν ψυχὴν καὶ τὴν ζωὴν αὐτοῦ ὑπὲρ αὐτῆς· ὡσάν νὰ ἦτο ἀνοικτὴ ἡ Σχολή μας, ὅσον χρόνον ἐπάλλετο ἡ καρδιά τοῦ Σχολάρχου μας, ὅσον ἡ ἐλπίς ἐζυμοῦτο ἐν τῇ μεγάλῃ ὄντως ψυχῇ του. Ἀντιθέτως, τὸν πῆρε μαζί του τὸν τίτλον τοῦ Σχολάρχου εἰς ἀνάπαυσιν καὶ ἐν

⁵⁴ Ὁρθρος Μεγάλης Τετάρτης, Δοξαστικὸ τῶν Αποστίχων.

⁵⁵ Τροπάριον στ' ᾠδῆς κανόνος Μεγ. Σαββάτου.

⁵⁶ Πρβλ. Ψαλμ. 119 (120):4

⁵⁷ *Χαλκηδόνια*, Φῶς καὶ Ἀνάστασις, ἡ προσφορά τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἔνθ.ἀν., σελ.482.

⁵⁸ Εφ. 4:13.

⁵⁹ Κομματᾶς, Δημήτριος, Μητρ. Γέρων Πριγκηποννήσων, *Ἐνθύμιοι Λόγοι*. Πρίγκηπος, 2021, σ.210.

ἀναμονῇ «τῶν **θυμηδεστέρων**»⁶⁰· καί ἐγράφη χρυσέοις γράμμασιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὡς **ὁ τραγικός Σχολάρχης** τῆς Χαλκίδος Σχολῆς.

Ὅπως προσφυῶς ἐγράφη διά τόν Σχολάρχην μας, «τήν ἀγαποῦσε μέ περιπάθεια τῇ Σχολῇ. Ἦταν ἡ μητέρα του, ἦταν ὅ,τι πολυτιμότερο εἶχε καί γι' αὐτό τήν λάτρευε», ὡς ἔγραφε ὁ Ἀμερικῆς Ἰάκωβος Κουκούζης⁶¹. Τόν ἐνθυμοῦμαι κατά τά τελευταῖα ἔτη τῆς ἐπιγείου ζωῆς του **μόνον** ἐν τῇ Σχολῇ, μέ τή συντροφιά κάποτε τοῦ Σάρδεων Μαξίμου καί ἐνίων ἐκ τῶν παλαιῶν μας Καθηγητῶν, νά ψελλίζη μέ πικρία καί ἴσως μέ κάποια κρυφή ἐλπίδα τούς στίχους τοῦ Παλαμά: «ἄφκιαστο κι ἀστόλιστο τοῦ Χάρου δέ σέ δίνω»⁶². Πράγματι, δέν τήν ἔδωσε τοῦ Χάρου τήν Σχολή μας. Τήν πρόσεξε, τήν περιποιήθηκε μέ στοργή καί ἀγάπη μέχρι τήν τελευτή του. Αὐτή εἶναι καί ἡ **παρακαταθήκη** του δι' ἡμᾶς τούς ἐπιγενομένους εἰς τήν διακονίαν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Σήμερα, Σεῖς, Παναγιώτατε, ἡ Ἱεραρχία, οἱ ὅπου γῆς ἐπιζῶντες ἀπόφοιτοι τῶν δύο Τμημάτων τῆς Σχολῆς, τοῦ Θεολογικοῦ καί τοῦ Λυκειακοῦ, ὁ κλῆρος καί ὁ λαός τῆς Πόλεως καί εὐρύτερον τῆς Ὁρθοδοξίας, ὁ Πρόεδρος καί τά μέλη τῆς ἐν Ἀθήναις Ἑστίας Θεολόγων Χάλκης, ἀλλά καί αὐτοί οἱ κεκοιμημένοι διδάσκαλοι καί φοιτήσαντες ἐν τῇ Σχολῇ, πού συνεχίζουν μαζί του τήν ἀένναο δοξολογική λιτανεία· ὅλοι ὅσοι εἶχαμε τό προνόμιο νά ζήσωμεν τόν Σχολάρχην καί νά διδαχθῶμεν καί νά εὐεργετηθῶμεν παρ' αὐτοῦ, ὕμνον πλέκομεν αὐτῷ **εὐχαριστίας**, ὅτι ἦλθε καί ἐφάνη «ἐν τῇ ἀφανείᾳ τετιμημένος»⁶³ πλέον.

«Στῶμεν», λοιπόν, «καλῶς, στῶμεν μετά φόβου»⁶⁴, «περιζωσάμενοι τήν ὀσφύν ἡμῶν ἐν ἀληθείᾳ»⁶⁵, στοιχοῦντες τῷ παραδείγματι τῶν πατέρων μας καί τοῦ τιμωμένου Σχολάρχου μας. Καί αὐτό ἀρκεῖ διά νά νικήσωμεν. Διότι «**ὑπὲρ πάντα νικᾷ ἡ ἀλήθεια**»⁶⁶.

Ἐν πίστει καί ἐν ἐλπίδι καί ἐν τῇ προσδοκίᾳ, ὅτι τό «αὔριον ἔσεται ἄμεινον»⁶⁷, κατά τά ἀνεξιχνίαστα κρίματα καί τήν βουλήν τῆς Ἑλπίδος πάντων

60 Ἐυχὴ γονυκλισίας τῆς Πεντηκοστῆς.

61 □Κουκούζης, Ἰάκωβος, «Ὁ Σταυρουπόλεως Μάξιμος: καί ἀναπεσὼν ἐκοιμήθη». Ἐν τῷ Τόμῳ *Ἐπιστημονικὴ Παρουσία Ἑστίας Θεολόγων Χάλκης*. Ἀθῆναι: 1997, σ.302.

62 □Παλαμάς, Κ. «Τάφος», στ.174175. Ἀνεκτῆθη 2 Φεβρουαρίου 2022 ἀπὸ <https://www.greek-language.gr>.

63 □Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, «Funerbris in Laudem Basilii Magni, 69,2». Στὸ *Gregoire de Nazianze. Discours Funèbres en l'honneur de son frère Césaire et le Basile de Césarée*. Paris: Picard, 1908.

64 □Ι. Χρυσόστομος, «Θεία Λειτουργία», ἀρχὴ τῆς Ἀγίας Ἀναφορᾶς.

65 □Εφεσ. 6:14.

66 □Α' Ἑσδρ. 3:12.

67 □Θεόκριτος, Εἰδύλλια, 4,41. Στὸ Gow, A.S.F. *Theocritus vol. I*. Cambridge: University Press, 1965.

τῶν περάτων τῆς γῆς, ἐπαναλαμβάνομεν τό ἀπολυτίκιον τοῦ (ἀποψινοῦ) Ἑσπερινοῦ πού εἶναι ἡ ἀρχή τοῦ Ὁρθρου τῆς ἐπομένης (τῆς αὐριανῆς)»⁶⁸: Δι' εὐχῶν τοῦ ἁγίου Σχολάρχου ἡμῶν, τοῦ σεπτοῦ ἡμῶν Πατριάρχου, κλήρου καί λαοῦ, Κύριε, Κύριε, Παναγία Τριάς, ταῖς πρεσβείαις τῆς Παναγίας τῆς Πανσολύπης, τῶν Ἁγίων Πατριαρχῶν Μεγάλου Φωτίου καί Ὁμολογητοῦ Γερμανοῦ καί τοῦ Ἁγίου Βουκόλου, Ἐπισκόπου Σμύρνης, ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καί ἴδε τήν ἀγωνίαν, τόν πόνον, τήν θλίψιν καί τήν προσδοκίαν μας, καί διάνοιξον καί πάλιν τάς κεκλεισμένας πύλας τῆς Σχολῆς μας. Ἀμήν.

⁶⁸ Ἀρχιμ. Βασιλείου Ἰβηρίτου, Ἀπολυτίκιον, ἔκδ. Ἱ. Μονῆς Ἰβήρων, σσ.8-9.